MALTA

QORTI CIVILI

PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF

JOSEPH R. MICALLEF

Seduta tat-23 ta' Lulju, 2014

Citazzjoni Numru. 284/2014

Dr. Aaron **GALEA CAVALLAZZI** a nom u in rappreżentanza tas-soċjeta’ *F. Kirchhoff Strassenbau GmbH*, soċjeta’ estera reġistrata l-Ġermanja bin-numru ta’ reġistrazzjoni HRB 738730 u l-indirizz tagħha D-70771 Leinfelden-Echterdingen, Esslinger Strasse 1, il-Ġermanja

vs

ASFALTAR LIMITED (C-8313)

Il-Qorti:

Din hija deċiżjoni fuq talba magħmula mill-kumpannija mħarrka (aktar 'il quddiem imsejħa "Asfaltar") b'rikors tagħha tal-11 ta' Ġunju, 2014[1], biex titħalla tneħħi l-kontumaċja tagħha li seħħet wara li, għalkemm laqgħet in-notifika tal-atti tar-Rikors Maħluf u tal-Avviż tas-Smigħ, naqset li tressaq Tweġiba Maħlufa fiż-żmien li tagħtiha l-liġi;

Illi Asfaltar tistqarr li laqgħet in-notifika fit-28 ta' April, 2014, iżda d-direttur tagħha "ġie indott fi żball meta ra l-avviż tas-smigħ" li fih Asfaltar kienet ingħatat żmien sat-3 ta' Ġunju, 2014 biex tħallas id-dritt tar-Reġistru. Minbarra dan, tgħid li hija dejjem kellha l-ħsieb li tikkontesta l-pretensjonijiet tal-attur *nomine* u li kienu għaddew biss ftit jiem minn meta għalqilha ż-żmien stabilit mil-liġi qabel ma ressqet it-talba tagħha biex titħalla tikkontesta l-kawża, u li għalkemm "l-intimat seta' kien ftit traskurat fl-affarijiet tiegħu", ma kienx żgur il-ħsieb tiegħu li juri disprezz lejn l-awtorita' tal-Qorti;

Rat illi l-kawża kienet tqiegħdet għall-ewwel smigħ fl-4 ta' Ġunju, 2014, f'liema jum deher Paul Magro għall-istess Asfaltar mgħejjun minn żewġ avukati;

Rat it-tweġiba li l-attur *nomine* ressaq fil-25 ta' Ġunju, 2014[2] għar-rikors ta' Asfaltar, li biha u għar-raġunijiet hemm imfissra laqa' għat-talba ta' Asfaltar biex titħalla tneħħi l-kontumaċja tagħha billi qal li l-ebda waħda mit-tliet raġunijiet imsemmija minn Asfaltar ma jwasslu biex il-kontumaċja tagħha titqies ġustifikabbli;

[1] Paġġ. 34 – 5 tal-proċess
[2] Paġġ. 43 – 5 tal- proċess

Semgħet ix-xhieda ta’ rappreżentant ta’ Asfaltar;

Rat id-degriet tagħha tas-26 ta’ Ġunju, 2014, li bih ħalliet il-kawża biex tagħti l-provvediment dwar it-talba tal-kumpannija mħarrka;

Ikkunsidrat:

Illi dan huwa każ fejn parti mħarrka f’kawża naqset li tressaq Tweġiba Maħlufa fiż-żmien mogħti lilha mil-liġi, wara li laqgħet in-notifika tal-atti tar-Rikors Maħluf u kif ukoll tal-Avviż tas-Smigħ. Il-kawża tressqet bil-proċediment ordinarju. Minħabba f’hekk, hija qiegħda titlob li titħalla tressaq il-kontestazzjoni tagħha u tneħħi l-istat ta’ kontumaċja li waqgħet fih;

Illi għal din it-talba l-attur *nomine* jilqa’ billi jgħid li r-raġunijiet li Asfaltar issemmi biex tiġġustifika n-nuqqas tagħha ma jistgħux jitqiesu bħala raġunijiet tajba biex il-Qorti tilqa’ t-talba tagħha;

Illi l-Qorti tagħraf li l-effetti tal-kontumaċja fuq il-parti mħarrka f’kawża jiddependu mill-atteġġament li dik l-istess parti tkun ħadet hekk kif tilqa’ għandha l-atti ta’ kawża li tkun tressqet kontriha. Dawn l-effetti llum il-ġurnata huma magħrufa u ġeneralment kull qorti timxi fuqhom. L-istess partijiet jirreferu għall-istess ġurisprudenza biex jiġġustifikaw il-pożizzjonijiet rispettivi tagħhom;

Illi, kif ġie deċiż minn dawn il-Qrati għadd ta’ drabi, il-kontumaċja m’għandhiex titqies bħala stqarrija jew ammissjoni min-naħa tal-imħarrek għal dak li jkun qiegħed jintalab jew jiġi allegat kontrih mill-parti attriċi: għall-kuntrarju, il-kontumaċja tqieset bħala kontestazzjoni[3], u l-bdil li sar fil-ligi procedurali fl-artikolu 158 bl-Att XXIV tal-1995 jidher li jtenni din il-fehma. Min-naħa l-ohra, l-istitut tal-kontumaċja huwa msejjes fuq il-presuppost li l-imħarrek, bin-nuqqas tiegħu li jwieġeb għax-xilja u t-talba tal-parti attriċi, ikun wera dispett lejn is-sejħa tal-Qorti biex jidher quddiemha, liema dispett il-liġi tħares lejh bħala għamil li jistħoqqlu sanzjoni – dik li ma jkunx jista’ jindaħal fit-tressiq ta’ provi – għaliex meqjusa bħala element ta’ disordni soċjali[4];

Illi fuq ix-xaqliba l-oħra, u minħabba l-effett irriversibbli li l-kontumaċja ġġib magħha, il-Qrati tagħna ddeċidew li r-rigorosita’ tal-proċedura għandha tiġi applikata u mfissra b’mod restrittiv fis-sens li fejn il-Qorti tkun soddisfatta li ma kien hemm l-ebda nuqqas volut min-naħa tal-persuna mħarrka li jista’ jammonta għal ħtija, m’għandu jkun hemm l-ebda diffikulta’ li l-kontumaċja titqies ġustifikata[5]. B’żieda ma’ dan, ma jridx jintesa li l-ġustifikazzjoni tal-kontumaċja hija fiha nnifisha eċċezzjoni għar-regola li l-parti mħarrka trid twieġeb għall-azzjoni mressqa kontriha fiż-żmien li trid il-liġi u li dik l-eċċezzjoni m’għandhiex tieħu post dik ir-regola;

Illi sa minn dejjem, il-Qrati tagħna qiesu li jagħmlu differenza bejn il-kontumaċja ta’ tort u dik ġustifikabbli. Huma ssoktaw b’din il-linja wkoll sa żminijiet riċenti u ddistingwew bejn il-konvenut li juri disinteress assolut u l-ieħor li juri kull fehma li jikkontesta l-kawża u li ma laħaqx għamel dan għal raġuni li ma kienx jaħti għaliha[6];

Illi l-prinċipji li jirregolaw jekk il-kontumaċja hijiex bi ħtija jew le, ġew għadd ta’ drabi mfissra u elenkati[7]. Il-prinċipji huma li: (a) il-kontumaċja

[3] Ara App. Ċiv. : **6.11.1959** fil-kawża fl-ismijiet ***Ġerada vs Attard*** (Kollez. Vol: **XLIII.i.545**)
[4] Ara App. Kumm.: **21.5.1993** fil-kawża fl-ismijiet ***Vella pro et noe vs Vella*** (Kollez. Vol: **LXXVII.ii.170**)
[5] P.A. **4.7.1991** fil-kawża fl-ismijiet ***Vella pro et noe vs Ellul*** (Kollez. Vol: **LXXV.iii.729**)
[6] P.A.: **9.12.1993** fil-kawża fl-ismijiet ***G. Beacom vs A. Spiteri Staines*** (Kollez. Vol: **LXXVII.iii.195**)
[7] Ara, per eżempju, App. Ċiv. **13.7.2001** fil-kawża fl-ismijiet ***Vivian Mizzi vs Carmelo Mizzi***

mhix ġustifikata jekk kienet volontarja; (b) jew jekk kienet kolpuża[8]; (ċ) li jeħtieg li biex tkun ġustifikata tiġi murija raġuni ġusta għas-sudisfazzjon tal-Qorti; (d) liema raġuni ġusta trid tissarraf f'impediment leġittimu; (e) li tali impediment irid ikun indipendenti mir-rieda tal-persuna kontumaċi; minbarra dan, (f) sabiex żball ikun meqjus bħala impediment leġittimu, irid ikun żball invinċibbli b'mod li (ġ) l-impediment leġittimu li jżomm lill-parti milli tressaq id-difiża tagħha irid ikun dik li bnadi oħra ssejħet bħala *una necessita' impellente di chiamata ad altri doveri imprescindibili*; u (ħ) li l-impossibilita' li l-imħarrek jikkontesta t-talba jew li jidher għas-subizzjoni trid tkun gravi u fiżika, u eċċezzjonalment biss, waħda morali[9];

Illi dwar x'iwassal lil kontumaċja biex titqies bħala waħda kolpuża, din il-Qorti tagħmel riferenza għal dak li qalet il-Qorti tal-Appell f'sentenza tagħha tas-**7 ta' Marzu, 1994**, fil-kawża fl-ismijiet Joseph Delceppo vs Onorevoli Raymond Bondin *et*[10], fejn ingħad li "il-kolpa tikkonsisti fl-omissjoni tal-konvenut li, in konformita' mad-doveri imposti mil-liġi, jonqos li jagħmel l-arranġamenti neċessarji, fid-dar u fil-post tax-xogħol, biex jaslu għandu l-ittri reġistrati li jaslulu, jew meta jagħmel dawk l-arranġamenti imbagħad jonqos li jsir jaf b'dak li suppost ikun jaf. . . . Il-każijiet fejn ikun hemm nuqqasijiet pruvati tat-terzi persuni li jircievu l-atti bil-posta, jitolbu konsiderazzjoni oħra, u li jridu jiġu risoluti skond il-konkretezza ta' kull każ". F'dik l-imsemmija sentenza l-Qorti kienet tenniet b'enfasi li l-liġi, fl-artikolu 187 tal-Kap 12, tqiegħed dmir fuq iċ-ċittadini kollha li jaqgħu taħt il-ġurisdizzjoni tagħha li jaraw u jassikuraw li dawk il-persuni kollha li jgħixu magħhom fid-dar fejn joqogħdu jikkonsenjawlhom l-ittri li jirċievu. Dwar dan jidher li l-Qorti tal-Appell, fi żminijiet aktar qrib dehrilha li kien wasal il-waqt li ttenni din il-linja ta' ħsieb fil-qies dwar jekk persuna hijiex kontumaċi bi ħtija jew le[11];

Illi f'din il-kawża, Asfaltar tagħti aktar minn raġuni waħda biex tfisser għaliex, fil-fehma tagħha, jmissha titħalla tikkontesta l-kawża. L-ewwel raġuni hija marbuta ma' żball. Hija tgħid li l-Avviż tas-Smigħ kien jindika data li tiġi lejlet l-ewwel smigħ bħala ż-żmien li fih hija kellha tħallas id-dritt tar-Reġistru. Tgħid li, minħabba dik id-data, ħasbet li setgħet tressaq it-Tweġiba Maħlufa sa dak inhar. Il-Qorti tqis li, apparti l-fatt li Asfaltar lanqas sa dak inhar ma ressqet l-imsemmija Tweġiba Maħufa jew imqar talba biex titħalla tressaqha, ma għandu jkun hemm l-ebda dubju li dak li qiegħda ssemmi Asfaltar ma jistax joħloq ir-raġuni tajba li hija tippretendi. Jekk wieħed jaqra sewwa x'ikun hemm f'Avviż bħal dak

[8] Ara App. Inf.: **3.5.1943** fil-kawża fl-ismijiet ***Merċieca vs Mifsud*** (Kollez. Vol: **XXXI.i.738**) u App. Inf. : **29.11.1958** fil-kawża fl-ismijiet ***Ċilia vs Farruġia*** (Kollez. Vol: **XLII.i.811**) u l-kawżi hemm imsemmija

[9] Ara, per eżempju, App. Ċiv.: **12.12.1975** fil-kawża fl-ismijiet ***Paul Grixti vs Direttur tax-Xogħlijiet Pubbliċi*** (mhix pubblikata); u P.A.: **27.2.1995** fil-kawża fl-ismijiet ***Naudi Montaldo noe vs Xuereb*** (Kollez. Vol: **LXXIX.iii.1214**)

[10] Kollez. Vol: **LXXVIII.ii.28**

[11] App. Ċiv. **28.1.2005** fil-kawża fl-ismijiet ***Noel Calleja et vs Middlesea Valletta Life Assurance Co. Ltd.***

(u dan jissemma f'żewġt ilsna, kemm bil-Malti u kemm bl-Ingliż) wieħed ma jistax ma jaqrax li jintuża l-kliem "mal-preżentata tar-risposta tiegħek fiż-żmien stipulat mil-liġi". Dan l-avviż jgħodd għal kulħadd u f'kull każ fejn kawża titressaq bil-proċedura ordinarja. Huwa avviż li jagħmilha ċara għall-qarrej li l-ħlas tad-dritt tar-Reġistru jintrabat mat-tressiq tat-Tweġiba Maħlufa u ż-żmien li l-liġi tagħti għal dan il-għan. Minbarra dan, minħabba li Asfaltar laqgħet ukoll in-notifika tar-Rikors Maħluf, ma setgħetx ma tintebaħx ukoll li fir-ras ta' dak l-att ġudizzjarju kien hemm l-avviż li jwissiha li kellha għoxrin (20) jum minn dakinhar tan-notifika biex tressaq il-kontestazzjoni tagħha. Dak l-avviż messu neħħa kull ekwivoku li seta' nħalaq bl-avviż tar-Reġistratur;

Illi raġuni oħra miġjuba 'l quddiem minn Asfaltar hija li hija sa minn dejjem kellha l-ħsieb li tikkontesta l-kawża. Il-Qorti ttenni li dan l-argument jiswa biss biex juri li Asfaltar ma riditx turi disprezz lejn il-Qorti, iżda mhux li tiġġustifikaha talli naqset li timxi ma' dak li tgħid il-liġi. L-istess jista' jingħad għat-tielet raġuni fejn Asfaltar tgħid li ż-żmien li laħaq għadda kien biss ta' ftit jiem aktar mill-għoxrin jum mogħtijin lilha mil-liġi. Hawnhekk, il-Qorti ssib li l-argument tal-attur *nomine* huma f'waqthom u tajbin. Minbarra dan, filwaqt li fir-rikors tagħha Asfaltar tattribwixxi d-dewmien biex tressaq it-tweġiba Maħlufa fis-safar tad-direttur konċernat, waqt is-smigħ tal-provi ħareġ li Asfaltar għandha aktar minn direttur wieħed li għandu s-setgħa li jidher għaliha fi proċeduri quddiem il-qrati u, minbarra f'hekk, ir-raġuni mogħtija mid-direttur li tela' jixhed quddiem il-Qorti[12] ma kenitx is-safar (li lanqas biss issemma) iżda li l-kumpannija għaddejja bil-proġett ta' Triq il-Kosta (ta' Baħar iċ-Ċagħak) u "mhux qed inkun fl-uffiċċju l-*plant*". Jekk tabilħaqq din hija r-raġuni li minħabba fiha tassew ma tressqitx f'waqtha t-Tweġiba Maħlufa, allura l-Qorti ma jifdlilha l-ebda dubju li l-kontumaċja li waqgħet fiha Asfaltar kienet waħda negliġenti. Intwera[13] li min laqa' n-notifika hija persuna impjegata ma' Asfaltar u hija persuna li magħha normalment jitħallew l-atti ġudizzjarji li jitressqu kontra Asfaltar. Il-Qorti ma tantx tista' toqgħod fuq dak li xehed ir-rappreżentant tal-kumpannija mħarrka dwar li din tallum kienet l-ewwel darba li Asfaltar irċeviet att ġudizzjarju bħal dak jew li l-każijiet fil-qrati li hija tkun imdaħħla fihom huma biss dawk quddiem Qorti tal-kompetenza kriminali dwar xi qtugħ ta' "*cables*". Eżami mqar mad-daqqa ta' għajn fis-sit elettroniku tal-Qrati tal-Ġustizzja juri li Asfaltar kienet u għadha parti fi proċeduri ta' xejra ċivili u fi gradi differenti ta' ġurisdizzjoni;

Illi waqt it-tressiq tas-sottomissjonijiet min-naħa tal-avukati tal-partijiet, l-għaref difensur ta' Asfaltar qanqal b'ġustifikazzjoni wkoll il-kwestjoni tal-

[12] Ara x-xhieda ta' Paul Magro 26.6.2014, f'paġġ. 50 – 1 tal-proċess
[13] *Ibid* f'paġ. 52 tal-proċess

jedd għal smigħ xieraq u kemm l-istitut tal-kontumaċja jaf ikun raġuni ta' ksur ta' dak il-jedd. Il-Qorti, b'żieda ma' dak li ssemma aktar qabel, tgħid li l-ħarsien u t-tħaddim kif jixraq tar-regoli tal-proċedura f'kawża ma jistgħux ikunu, minnhom infushom, raġuni ta' ksur ta' jedd ta' smigħ xieraq, għaliex huwa mistenni li jgħoddu għal kulħadd l-istess u jfissru kif il-proċediment ta' kawża jitmexxa b'ordni u b'mod sistematiku. Minbarra dan, ladarba l-kontumaċja titqies bħala kontestazzjoni u bħala tħollija fid-dehen u l-ħaqq tal-Qorti, qajla jista' jingħad li l-istess istitut huwa maħsub biex jgħin lil xi parti milli tieħu vantaġġ fuq xi parti oħra fil-kawża: jekk xejn, f'bosta każijiet, l-istat ta' kontumaċja ta' xi waħda mill-partijiet imħarrkin aktar jitfa' piż fuq il-Qorti biex tgħarbel sewwa u b'reqqa dak li l-parti attriċi tkun ressqet quddiemha. Minbarra dan, il-liġi tal-proċedura nnifisha tagħti rimedji biex il-parti li tkun waqgħet kontumaċi xorta waħda tista' tressaq is-sottomissjonijiet tagħha fil-waqt xieraq;

Illi b'żieda ma' dan kollu, jrid jingħad li din il-kwestjoni diġa' tqajmet f'okkażjonijiet oħra sewwasew fuq dan l-ilment ta' ksur ta' jedd għal smigħ xieraq u l-Qorti sabet li "*l-istitut tal-kontumaċja m'huwiex fih innifsu inkompatibbli mal-imsemmi prinċipju tal-ġustizzja naturali u mal-Artikolu 6 tal-Konvenzjoni jew l-Artikolu 39 tal-Kostituzzjoni. Dan għaliex id-dritt tal-konvenut li jidher għall-proċess ġudizzjarju u jiddefendi ruħu kontra t-talbiet li jsiru kontrih ma jistax jitqies f'termini assoluti għaliex tali dritt jista' jiġi rinunzjat. Ir-retta amministrazzjoni tal-ġustizzja tirrikjedi li jinstab bilanċ raġjonevoli bejn dan id-dritt ta' smigħ xieraq li kull konvenut huwa ntitolat għalih min-naħa wahda, u bejn id-dritt tal-attur u l-interess tal-ġustizzja in ġenerali min-naħa l-oħra, sabiex il-proċess ġudizzjarju mibdi jkun jista' jieħu l-kors normali tiegħu. Jekk dan il-bilanċ ma jinstabx, il-proċess ġudizzjarju jista' jsir unikament dipendenti fuq il-volonta` tal-konvenut, u b'hekk l-istess proċess jista' jisfa indebitament intralċjat minn dak il-konvenut li jkun malintenzjonat.*"[14] Din il-fehma tal-ogħla Qorti f'Malta jidher li għadha ma nbidlitx[15];

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet il-Qorti ssib li taqbel mal-argumenti tal-attur *nomine* u sejra tiċħad it-talba ta' Asfaltar biex titħalla ssaffi l-kontumaċja tagħha billi ma ġabitx raġunijiet tajba li jwasslu lil din il-Qorti tilqa' t-talba tagħha biex tneħħi l-kontumaċja tagħha;

---

[14] Kost. **3.2.2009** fil-kawża fl-ismijiet ***Joseph E Ruġġier vs Joseph O. Ruġġier***
[15] Kost. **18.7.2014** fil-kawża fl-ismijiet ***Rea Ceramics Ltd vs Kunsill Malti għall-Isport et***

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti tiddeċiedi billi:

Tiċħad it-talba magħmula mill-kumpannija mħarrka Asfaltar Limited bir-rikors tagħha tal-11 ta' Ġunju, 2014, biex titħalla tikkontesta l-kawża u tneħħi l-kontumaċja tagħha;

Tordna t-tneħħija mill-atti tal-kawża tad-dokument mehmuż mal-imsemmi rikors; u

Tordna li s-smigħ tal-kawża jitkompla, b'riżerva lill-istess kumpannija mħarrka li tressaq dawk is-sottomissjonijiet li l-liġi tippermettilha tagħmel fil-waqt xieraq tal-kawża u mingħajr ħsara għal kull rimedju ieħor mogħti lilha mil-liġi.

< Sentenza In Parte >

--------------------------------TMIEM--------------------------------